

Transitie

Jozef, de oudste zoon van Rachel en elfde zoon van aartsvader Jakob, heeft in zijn leven met verschillende dromen te maken gehad. Zelf droomde hij twee dromen in Genesis 37. In Genesis 40 dromen de schenker en de bakker, hovelingen van Farao, ieder een droom in dezelfde nacht die Jozef weet uit te leggen. Tenslotte droomt ook Farao zelf in Genesis 41 een droom, in tweevoud.

De dromen van de schenker en de bakker hebben ieder een verschillende afloop. De twee dromen van Farao hebben slechts één boodschap, zoals Jozef in Genesis 41:26 uitlegt. De eerste droom van Jozef, in Genesis 37, lijkt ook één boodschap te bevatten: Jozef in het middelpunt en allen om hem heen buigen. In de eerste droom staat hij als schoof in het veld en zijn broers buigen voor hem als schoven. In de tweede droom zijn het zelfs zijn vader en moeder, evenals zijn broers, die als hemellichamen voor hem buigen. (In deze droom duidt hij zichzelf trouwens niet als ster aan).

Zijn deze dromen uitingen van verhitte ideeën, als uiting van een arrogant puberaal brein? Rabbijn Hirsch geeft in zijn commentaar op Genesis uit ongeveer 1870 een boeiende extra verklaring die in onze tijd ook actueel is.

Op het moment dat Jozef zijn dromen had in Genesis 37 waren hij en zijn broers schaapherders. Ze waren geen landbouwers. Daarom had Jozefs eerste droom eigenlijk over dieren moeten gaan, waarbij hij bijvoorbeeld een ram was en zijn broers schapen. Maar hij droomt een beeld uit de akkerbouw.

De broers zullen deze toespeling op verandering van beroep misschien niet begrepen hebben, maar toch is dit voor de goede lezer, zoals rabbijn Hirsch was, wél duidelijk: Er zal een omslag moeten komen, en die komt er ook. De veeteelt zal jullie niet van de hongerdood kunnen redden, de akkerbouw wel. Er zal een cultuuromslag moeten komen en jullie worden door een droom al gewaarschuwd dat deze verandering onherroepelijk gaat komen. Dit stuit op heftig protest van de broers, zoals in onze tijd heftig protest is van veehouders tegen de vermindering van de veestapel en het overgaan op landbouw.

Maar is het niet zo dat elke transitie, of het nu over energie gaat of de natuur of onze eigen situatie, weerstand oproept?

Lukas de Groot, Mei 2026. Met dank aan rabbijn Hirsch, 1808-1888.